

Intervju: svet vmes

Učilnica ni le prostor, je uprostorjena paradigma poučevanja

Pogovarjala se je: Eva Gusel

Foto: Matevž Paternoster

Če pomislimo, da vzgojno-izobraževalne ustanove zavzemajo formativno vlogo v otrokovem razvoju in predstavljajo prostor, kjer otrok preživi večino časa svojega vsakdana, nas podatek, da je izjemno nizek delež gradenj in posegov v vzgojno-izobraževalne objekte v Sloveniji pridobljen preko natečajev, negativno preseneča. V intervjuju z mladim arhitekturnim birojem svet vmes, ki se je že v začetku kariere usmeril v področje načrtovanja vzgojno-izobraževalnih ustanov, smo se pogovarjali o nastanku in implikacijah omenjenega negativnega trenda načrtovanja slovenskih šol in vrtcev ter o mogočih alternativnih modelih, ki jih biro v svojih projektih skuša realizirati na domačih tleh.

O VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH USTANOVAH NA SPLOŠNO
Če za začetek orišemo aktualno situacijo – kakšno je stanje na področju razpisov, natečajev, normativov in načrtovanja vzgojno-izobraževalnih ustanov pri nas?

Jure: Vzgojno-izobraževalne ustanove so, tako kot vsi ostali javni objekti, podvržene zahtevi po izvedbi postopka izbire projektanta z javnim arhitekturnim natečajem, če investicijska vrednost presega zakonsko določeno mejo 2,5 milijona evrov. Že sama omejitev jasno pokaže, da naročniku natečaja ni treba izvesti, če je investicijska vrednost nižja od te. Posluži se postopka javnega razpisa, kjer je osrednji kriterij izbira projektanta na podlagi najnižje ponudbene vrednosti. Ker je velika večina gradenj ali posegov v vzgojno-izobraževalne objekte manjše vrednosti, saj gre predvsem za rekonstrukcije, dozidave, manjše adaptacije ipd. –, se slovenska vzgojo-izobraževalna arhitektura gradi praktično izključno s projektno dokumentacijo, ki je bila pridobljena kot rezultat pogodbe z najnižjo ponujeno vrednostjo na javnem razpisu. Na zadnjem javnem razpisu za sofinanciranje investicij v vrtcih in osnovnem šolstvu sta na primer med 93

prijavljenimi projekti na področju osnovnega šolstva zgolj dva projekta, ki sta rezultat natečajev. Torej dobra 2%, pri čemer ne upoštevamo projektov, ki na razpis niso bili prijavljeni, kar odstotek še bistveno zmanjša.

Če gledamo skozi to prizmo, lahko ugotovimo, da se arhitekturo dojemata zgolj kot strošek in ne kot priložnost. V Sloveniji se nove šole gradijo redko, zato je jasno, da bi vsaka od njih morala predstavljati nov primer nenehne izboljšave izobraževalnih objektov. Načrtovanje bi morali v predfazi (t. i. »Fazi 0«, kot jo poznajo Nemci) vedno začeti z analizo potreb šole in pedagogov ter ob tem preizpraševati obstoječe pravilnike, navodila in smernice. Vsaka nova šola je priložnost, da se na podlagi analize obstoječih objektov približamo trenutno idealnemu odgovoru na vprašanje najboljše šole. **Ana:** Treba bi bilo dvigniti tudi kvaliteto prej omenjenih manjših investicij v obstoječe objekte, saj ti predstavljajo večino fundusa šolskih objektov. Tu vidim rešitev v izvedbi manjših vabljenih natečajev, ki bi predstavljali priložnosti za mlajše biroje, veliko bolj kot to pa priložnost za omenjene stavbe. Zavedati se moramo, da s trenutnim pristopom poslabšamo veliko več, kot ustvarimo dobrega.

Kje vidita pomembne arhitekturne podobnosti načrtovanja vrtcev in šol ter kje se ti tipologiji najbolj razlikujeta? Morda najzahtevnejši in kolektivno še ne dovolj premišljen se mi zdi prehod iz vrtca v prvo triado. Kakšno vlogo zavzema pri obeh igra?

Ana: Z nastopom devetletke, ki se je na terenu začela uvajati leta 1999 z idejo, da se postopoma ukine dvoizmenski pouk, lahko med drugim opazimo razliko v oblikovanju prve triade, ki naj bi zagotovila mehak prehod iz vrtca v OŠ, predvsem z učenjem preko igre in matičnimi učilnicami, v katerih naj bi bili prisotni tako vzgojitelj/ica kot tudi učitelj/ica. Zahteve za matične učilnice sledijo kvadratnim proporcem, ki